

ХУДОЛІЙЮлія Сергіївна
yul_dov@mail.ruк.е.н., доцент, Полтавський
національний технічний
університет ім. Юрія
Кондратюка

УДК 336.717: 330.341.1

**АКТУАЛЬНІ НАПРЯМИ
ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ
БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ:
МІЖНАРОДНА ПРАКТИКА ТА
ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНИ**

**CURRENT TRENDS OF INNOVATIVE
DEVELOPMENT OF BANKING
ACTIVITIES: INTERNATIONAL PRACTICE
AND PROSPECTS FOR UKRAINE**

ІЛЬЧЕНКОВікторія Олександрівна
vika.ilchenko_o@mail.ruбакалавр, Полтавський
національний технічний
університет ім. Юрія
Кондратюка

Стаття присвячена дослідженню актуальних напрямів інноваційного розвитку банківських установ в Україні та світі. Розглянуто сучасний стан вітчизняних банківських технологій. Акцентовано увагу на найбільш перспективних інноваційних перетвореннях на міжнародному банківському ринку.

Статья посвящена исследованию актуальных направлений инновационного развития банковских учреждений в Украине и мире. Рассмотрено современное состояние отечественных банковских технологий. Акцентировано внимание на наиболее перспективных инновационных преобразованиях на международном банковском рынке.

The actual directions of innovative development of the banking institutions in Ukraine and the world are investigated in the article. The current state of the domestic banking technologies is considered. The attention is focused on the most promising innovative transformations at the international banking market.

Ключові слова: банківські інновації, інноваційні технології, банківські послуги, дистанційне обслуговування

Ключевые слова: банковские инновации, инновационные технологии, банковские услуги, дистанционное обслуживание

Keywords: banking innovation, innovative technology, banking, remote service

ВСТУП

Основним напрямом сучасного розвитку світової економічної сфери, у тому числі банківського сектору є активне впровадження інновацій. Запровадження нових банківських технологій – можливість забезпечення довготривалої конкуренції на внутрішньому та зовнішньому ринках. Лідерами банківської сфери є ті, хто працює з фінансовими технологіями, відходячи від консервативних засад банківської справи. Саме тому актуальним є дослідження та визначення найбільш перспективних напрямів розвитку банківського бізнесу в Україні та світі.

Дослідженням особливостей інноваційного розвитку банківської діяльності займалася значна кількість вітчизняних економістів, серед яких С. Афоніна, І. Бехделева, А. Спіфанов, В. Бодаковського, В. Боровкова, Л. Братків, С. Єгоричева, С. Князь, О. Лаврушина, О. Мошенець, О. Гончарук, М. Дзямулича. Серед зарубіжних науковців питанню

банківських інновацій приділяли увагу Р. Шиллер, П. Туфано, Р. Мертона.

МЕТА РОБОТИ визначення актуальних світових напрямів інноваційного розвитку банківського сектору та перспективи їх застосування на українському банківському ринку.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методичною та інформаційною основою роботи є монографії, матеріали періодичних спеціалізованих та галузевих видань, Інтернет-ресурси, матеріали наукових конференцій та галузевих інформаційно-аналітичних агенцій.

При проведенні дослідження використано методи аналізу, групування, статистично-аналітичний, порівняння та узагальнення.

РЕЗУЛЬТАТИ

Сучасний етап розвитку сфери банківських послуг, що протікає в умовах загострення конкуренції та кризових явищ на світовому грошово-фінансовому ринку, характеризується трьома основними

тенденціями: підвищенням ролі інноваційних технологій, збільшенням обсягу і різноманітності роздрібних банківських послуг, підвищенням частки інноваційних технологій, формуванням нових сегментів ринку обслуговування населення

Протягом ХХІ століття четверта промислова революція активно захоплює банківський сектор. Зростання фінансових технологій протягом останніх п'яти років відбулося, перш за все, як результат чотирьох ключових подій.

По-перше, це втрата довіри в умовах глобальної фінансової кризи 2008 року. Фінансові послуги завжди базувалися на довірі, саме тому значним бар'єром для залучення на ринок нових клієнтів стала відсутність даного фактора. В останні роки банківським організаціям доводиться працювати відразу в декількох напрямках: залучати нових клієнтів нестандартними послугами та бонусами, утримувати старих клієнтів, кардинально змінювати систему роботи і обслуговування.

По-друге, зростання очікувань споживачів. Експерти міжнародної консалтингової компанії «Vain & Company» узагальнили потреби і очікування споживачів у відношенні до банків і виявили наступні потреби:

- пошук інформації про продукти та послуги банку повинен бути простим і доступним;
- допомога співробітників банку була б доступна у будь-який час – по телефону, Інтернету або безпосередньо у відділенні;
- банківські рахунки мають бути доступними з різних пристроїв;
- можливість проведення банківських операцій по цифрових каналах;

– можливість здійснення покупок, платежів і грошових переказів за допомогою смартфона;

– безпечність, швидкість і бюджетність банківських операцій;

– зворотний зв'язок з банком повинен бути простим і доступним, а реакція на нього – оперативною (в тому числі в соціальних мережах) [1].

По-третє, значне поширення мобільного Інтернету. За допомогою смартфона у більшості населення є мінікомп'ютер у кишені. Враховуючи дану макротенденцію, необхідність існування значної кількості відділень стрімко скорочується, адже здійснити багато операцій з клієнтом можна використовуючи даний гаджет.

По-четверте, це регулювання прав споживачів. Фінансовий сектор жорстко регулюється, адже захист прав споживачів завжди повинен бути в пріоритеті. При цьому регулювання з боку держави може стимулювати інновації банківського сектору. У деяких країнах регулятори є більш доступними, швидкими та гнучкими, що прискорює застосування світових тенденцій на практиці. Наприклад, у Великій Британії органом управління з фінансового регулювання і нагляду (FCA) у 2014 році створено проект інновацій для підтримки інноваційних підприємств, подібний досвід наслідували Сінгапур та Австрія. Метою даного проекту є швидке регулювання нормативної бази, для забезпечення ефективного застосування нових технологій. Проте в багатьох країнах можливості своєчасних змін ускладнюються недостатньою підтримкою з боку держав [2].

Підтримання основних тенденцій інноваційного банківського розвитку (рис. 1) є основою забезпечення конкурентоспроможності сучасного банку.

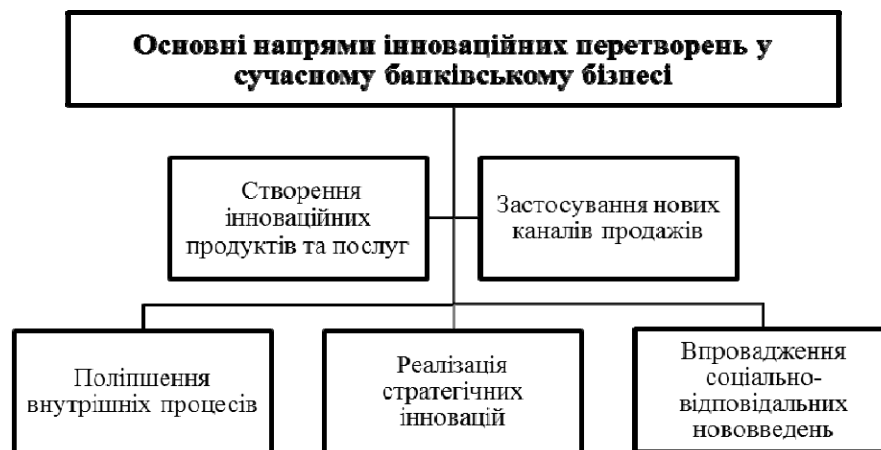

Рис. 1. Основні напрями інноваційних перетворень у сучасному банківському бізнесі

[розроблено авторами на основі джерела [3]]

Найбільш поширені інновації в банківській сфері – впровадження дистанційного обслуговування клієнта в багатьох варіаціях. У даний час в багатьох розвинених країнах відбувається перехід від класичної філіальної моделі до моделі дистанційного банківського обслуговування, і все більше операцій проводиться клієнтами без візиту в банк.

У зв'язку з перенесенням центру ваги на дистанційне обслуговування функції чинної роздрібною мережі поступово звужуються і філії все більш нагадують спеціалізовані сервіс-центри. Розвиток банківської системи у напрямку дистанційної моделі банківського обслуговування спричинений об'єктивними особливостями

економічної та соціальної сфери функціонування банків: активізацією впровадження новітніх інформаційних технологій, автоматизацією банківських операцій та змінами потреб населення.

Використання телефону як засобу віддаленого дистанційного банківського обслуговування, широко застосовується в банківській сфері у всьому світі. У зв'язку з цим у XXI столітті з'являються банки, які обслуговують клієнтів виключно за допомогою дистанційних фінансових технологій, не використовуючи традиційні фізичні відділення. За допомогою Інтернет-банкінгу користувач може відстежувати рух своїх коштів, розміщувати і закрити депозити, робити перекази, оплачувати послуги, купувати квитки. Прикладом є російський «Рокетбанк» та американський «Сімплбанк», які надають банківські послуги через мобільний додаток для смартфонів. Особливістю банків є інноваційні сервіси, які виходять за рамки стандартних банківських послуг: автоматична аналітика витрат, інструменти управління бюджетом, локація вигідних пропозицій і перекази коштів друзям через соціальні мережі. Такий спосіб обслуговування клієнтів кардинально мінімізує витрати на утримання офісів та філій банку, підвищуючи цим прибутковість.

Досить важливим поліпшенням в обслуговуванні клієнтів є використання нестандартних способів здійснення платежів. Безконтактні платежі – є оптимальною альтернативою пластиковим карткам, які легко втратити. За допомогою технології NFC, яка по суті є варіацією радіозв'язку на надкоротких дистанціях (до метра), можна проводити платежі в магазинах, терміналах через власний смартфон, який повинен підтримувати зазначену технологію. Наприклад, корпорацією «Apple» створено систему мобільних платежів ApplePay, за допомогою якої користувачу чіп NFC у власному iPhone користувач може здійснювати платежі. Вона працює шляхом відцифрування наявної банківської карти, підтвердження платежу проводиться за допомогою дактилоскопічного датчика Touch ID на телефоні. Ще однією перевагою даного засобу є конфіденційність даних користувача, адже при здійсненні оплати номер банківської карти та пін-код зберігаються у смартфоні, до того ж телефон може зберігати інформацію про декілька банківських карток, що дозволяє клієнтові не носити з собою великий обсяг платіжних карт. У випадку крадіжки або втрати смартфона всі платежі можна негайно заборонити за допомогою функції «Знайти iPhone», при цьому нема потреби блокувати картку. У ApplePay кожна транзакція отримує власний унікальний номер і динамічний код безпеки, який ніяк не допоможе зловмисникам.

Поширення технології безконтактних платежів за допомогою смартфонів ускладнюється відсутністю технологічного забезпечення даної інновації, тому необхідним є оновлення терміналів та касових апаратів безпосередньо у торгових точках.

Перспективним напрямом розвитку у банківській справі є використання технології «великих даних» (Big Data), яка дозволяє швидко обробляти великі обсяги інформації. Big Data – сукупність підходів,

інструментів і методів обробки різноманітних структурованих і неструктурованих даних величезних обсягів для отримання сприйманих людиною результатів, ефективних в умовах безперервного приросту, розподілу по численних вузлах обчислювальної мережі, альтернатива традиційним системам управління базами даних та рішенням класу Business Intelligence [4].

Згідно з дослідженнями міжнародної консалтингової компанії «McKinsey & Company» обсяг даних потужних світових банків перевищує 4 петабайта, проте лише третина їх використовується рентабельно. Використання технології Big Data дозволяє покращити клієнтський сервіс, підвищити ефективність аналізу потенційного клієнта та знизити ризики шахрайства. Наприклад, фінансовим конгломератом «HSBC» запроваджено технологію «великих даних» до складу рішення протидії шахрайства з кредитними картками. В результаті ефективність служби щодо виявлення випадків шахрайства підвищилася в три рази, а точність його виявлення в десять разів. За перші два тижні експлуатації сім фахівців служби безпеки «HSBC» виявили нові кримінальні групи і схеми з загальним потенційним збитком понад 10 мільйонів доларів [3].

Банківські структури виконують функцію зберігання та передачі цінних активів. Оптимізувати здійснення даної операції можливо використовуючи технологію «блокчейн» – розподіленої бази даних, яка зберігає інформацію про всі транзакції учасників системи у вигляді «ланцюжка блоків». За допомогою блокчейна інформація зберігається публічно, при цьому математичний принцип організації технології захищає дані від зміни «заднім числом», або підробки. Наприклад, просто викладаючи файл в Інтернеті на сервер залишається можливість змінити його вміст. При зберіганні файлу в блокчейні – це технічно не можливо. Блокчейн – база даних, яку можуть переглядати і використовувати всі зацікавлені сторони, але при цьому не одна з них не може контролювати його або змінювати раніше внесені записи. Новий запис, наприклад, переказ грошей, купівля акцій, інша угода – вноситься у додаток до вже наявних, які складаються в хронологічний ланцюг, починаючи з першої транзакції. Цей ланцюжок повністю, тобто блокчейн, зберігається одночасно на сотнях або тисячах комп'ютерах.

У січні 2017 року 7 найбільших європейських банків (Deutsche Bank, HSBC, KBC, Natixis, Rabobank, Societe Generale і UniCredit) об'єдналися для створення спільної фінансової платформи для транснаціональної торгівлі на основі блокчейн-технології. Метою є спрощення розрахунків за міжнародними торговельними операціями шляхом управління, відстеження та забезпечення безпеки внутрішніх і міжнародних транзакцій. Технологія здатна зв'язати всіх учасників угоди (замовник, виконавець, підрядчики та всі банки, у яких вони обслуговуються) через Інтернет і мобільні пристрої [5].

За даними консалтингової компанії «Accenture» використання блокчейн-технології допоможе інвестиційним банкам скоротити операційні витрати

до 2025 року на суму від 8 до 12 млрд доларів. Ці суми експерти назвали, проаналізувавши дані про витрати восьми з десяти найбільших інвестиційних банків світу, що дозволило отримати уявлення про потенціал блокчейна. Прогноз не враховує інвестиції, необхідні для впровадження технології, проте ефективність використання технології є очевидною.

Прорив у банківських технологіях за останні десятиліття спостерігається не лише у світових банках – українські банківські структури теж мають значний потенціал інноваційного розвитку. Впровадження нових технологій на вітчизняному банківському ринку здебільшого направлене на оптимізацію обслуговування клієнтів та підвищення безпеки трансакцій.

Найбільш розповсюдженими інноваційними банківськими послугами в Україні є:

– Інтернет-банкінг – ключова новація майбутнього десятиліття, яка сьогодні пропонується клієнтам більшістю банків. Україна входить у топ-10 країн Європи за кількістю користувачів, але через низьке проникнення в регіони все ще має значний потенціал зростання Інтернет-аудиторії у майбутньому. Для банків це відкриває великі можливості, тому експерти роблять основну ставку саме на розвиток віддаленого банкінгу;

– «зона 24» – за допомогою цього продукту клієнт може самостійно керувати своїми рахунками, одержувати консультацію фахівця call-центру, залишати заявку на одержання послуги, записатися на обслуговування в будь-яке відділення банку. Практично кожна «зона 24» оснащена банкоматом, модулем поповнення готівкою CashIn, телефоном доступу до інформаційної служби. Цей напрямок банківської діяльності продовжує вдосконалюватися;

– електронний залишок – упровадження даної послуги в касах банку дозволяє скоротити витрати на обіг монет, оскільки залишок менше однієї гривні зберігається на рахунок мобільного телефону клієнта або у вигляді електронного ваучера;

– POS-термінали в торговельних мережах – все активніше поширюються в українському безготівковому просторі. У 2016 році здійснилось близько 35% безготівкових операцій з платіжними картками, що є у порівнянні з світовими тенденціями низьким показником, проте очікується активізація ринку безготівкових платежів у майбутньому. Низьке технологічне забезпечення торгових точок та стереотипні погляди населення стосовно розрахунку готівкою є основними причинами такої ситуації [11].

Український банківський ринок має високий інноваційний потенціал, проте можливості розвитку не використовуються у повному обсязі. Підтвердженням цього є перший рейтинг інноваційних компаній України, оприлюднений у 2016 році та складений на основі опитування експертного пулу, в якому взяли участь Києво-Могилянська бізнес-школа, інвестиційна компанія SP Advisors, рейтингове агентство IBI-Rating, юридична фірма Integrates, а також представник великої четвірки – KPMG. Фахівці відповідних галузей економіки оцінили рівень унікальності продукції та бізнес-процесів підприємств, кожне з яких є новатором у

своїй сфері. За результатами рейтингу з двадцяти позицій лише одна відведена фінансовій сфері. Найвищу комплексну оцінку масштабу продуктивних, маркетингових та управлінських інновацій з урахуванням рівня конкурентної переваги отримав «ПриватБанк» [12].

Інноваційна політика банку орієнтована на впровадження на всеукраїнському ринку принципово нових провідних банківських послуг, які надають клієнтам нові та спрощені можливості управління своїми фінансами. Серед останніх новинок є система онлайн-верифікації BankID. Система є спільним проектом «ПриватБанку» та «Ощадбанку» та створена за образом і подобою до систем, які вже давно використовуються у Великобританії, Швеції та Фінляндії. Система дає змогу підтвердити особу користувача в Інтернеті, використовуючи його банківські дані, і працює за принципом верифікації через Facebook. Ця інноваційна програма дає змогу запобігати шахрайству з банківськими рахунками та пластиковими картками [14].

В цілому, банківська система України показує позитивну тенденцію інноваційного розвитку. Проте враховуючи кризові явища вітчизняної економіки і, в тому числі, банківського сектору, питання необхідності пошуку інноваційних можливостей скорочення операційних витрат банків, при підвищенні рівня загального обслуговування клієнтів та конкурентоспроможності, постає більш гостро. Активізація діяльності комерційних банків у напрямку інновацій є невід'ємною реальністю і об'єктивною необхідністю прибуткового функціонування на ринку.

ВИСНОВКИ

В умовах нестабільної економічної ситуації, зростання конкуренції та очікувань споживачів, пошук та застосування нових альтернативних засобів ведення банківської справи є ефективним способом становлення та розвитку банківської системи України. На основі проведеного дослідження доречно відмітити, що найбільш актуальними інноваційними перетвореннями для вітчизняного банківського бізнесу є активізація дистанційного обслуговування клієнтів та поширення технологій безконтактних платежів, що забезпечить скорочення операційних витрат банку. Дуже перспективним вбачається застосування «блокчейн-технології» – спрощення розрахунків за міжнародними торговельними операціями, як спосіб реалізації конкурентних переваг на світовому фінансовому ринку.

Проте враховуючи складні і часом непередбачувані умови функціонування вітчизняної банківської системи, важливим фактором є раціональність потенційних витрат на впровадження інноваційних технологій, що потребує подальших досліджень.

Список використаних джерел

1. Казанська Е.А. Інновації в банківській сфері/ Е.А. Казанська // Молодий вчений. – 2016. – №15. – С. 297 – 301.

2. What will the bank of the future look like? [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

https://www.weforum.org/agenda/2016/02/what-will-the-bank-of-the-future-look-like_

3. Юхименко Т.В. Сучасні вектори розвитку банківського сектору в Україні та світі/ Т.В. Юхименко// Економіка та держава. – 2015. – № 10. – С. 130 – 133.

4. Великі дані [Електронний ресурс] // Вікіпедія: вільна енцикл. – Режим доступу: https://ru.wikipedia.org/wiki/Большие_данные.

5. Digital Trade Chain (DTC). Финансовые услуги, инвестиции и аудит [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.tadviser.ru/index.php/Продукт:Digital_Trade_Chain_\(DTC\)](http://www.tadviser.ru/index.php/Продукт:Digital_Trade_Chain_(DTC)).

6. Кльоба Л.Г. Оцінювання рівня інноваційності банківських продуктів і послуг/ Л.Г. Кльоба // Ефективна економіка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5024>.

7. Шуба М.В. Світові тренди банківських інновацій / М.В. Шуба, А.О. Рудник // Ефективна економіка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.m.nayka.com.ua/?op=1&j=efektyvna-ekonomika&s=ua&z=4638>.

8. Матвійчук Н.М. Розвиток інновацій у сучасній банківській сфері України / Н.М. Матвійчук, Н.Ю. Бурлачук, Ж.В. Гарбар // Молодий вчений. – 2015. – № 5 (20). – Ч. 2.

9. Трудова М.С. Інноваційні перспективи розвитку в банківській системі України/ М.С. Трудова// Економіка і суспільство. – 2016. – №3. – С. 485 – 490.

10. Золотарьова О.В. Інноваційні банківські продукти та специфіка їх впровадження в Україні / О.В. Золотарьова // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки». – 2016. – №16. – С. 112 – 115.

11. Мошенець О. Інноваційні продукти і технології на ринку банківських послуг / О. Мошенець // Україна фінансова: інформаційно-аналітичний портал Українського агентства фінансового розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ufin.com.ua/analit_mat/gkr/168.htm.

12. Врятувати майбутнє: перший рейтинг інноваційних компаній України / Forbes Україна [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://forbes.net.ua/ua/magazine/forbes/1416757-vryatuvati-majbutne-pershij-rejting-innovacijnih-kompanij-ukrayini>.

13. Майбутнє банку: гібрид між банком та IT-компанією [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://forbes.net.ua/ua/business/1395014-majbutne-banku-gibrid-mizh-bankom-ta-it-kompanieyu_

14. Офіційний сайт «ПриватБанк» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://privatbank.ua/>